

274. Kunfehértó, Pázsit-tanya
(KÖH 72693)

(Bács-Kiskun megye) Sza

A Magyar–Horvát gázvezeték építéséhez kapcsolódó szakfelügyelet során előkerült HT-125 jelű lelőhely Kiskunhalas és Kunfehértó települések között, egy legelőként használt lankás kiemelkedésen található, a tranzitvezeték 63+300–63+750 km-szelvényei között. A nyomvonal által érintett szakaszon 2010. március 4–22. között végeztünk feltárást 2268 m²-en, 5 m szélességben és 440 m hosszban. A gázvezeték a lelőhely középső részén halad át, É-i és D-i végeit azonosítottuk, Ny-i és K-i irányban lehatárolására nem volt mód. A feltárást során egy szarmata korú telep részletét találtuk, az előkerült 48 régészeti korú objektum többsége árok volt. Ezekon kívül néhány kisebb gödröt és cölöphelyet tártunk fel. Az objektumokból meglehetősen kevés kerámia és állatcsont került elő. A régészeti jelenségek a lelőhely É-i és D-i végein sűrűsödtek, középső részen jóval ritkábban fordultak elő.

Az elsődleges feldolgozás után a leletek a Bács-Kiskun Megyei Önkormányzat Múzeumi Szervezeténél kerülnek végleges elhelyezésre.

Munkatársak: Kulcsár Zoltán, Kulcsár Zoltánné, Frank Tamás technikusok.

HARGITAI ANDRÁS

275. Kunhegyes, Kárászos-lapos
(KÖH 73143)

(Jász-Nagykun-Szolnok megye) Ő

A Nagykunsági árapasztó tározó A3 jelű anyagnyerő helyén 2010. áprilisában őskori lelőhely került elő. A gépek az anyagnyerő hely ÉK-i sarkán végeztek humuszolást. Egy mintegy 200×50 m-es területen 3 régészeti objektum feltárta került elő, néhány őskori kerámia és egy őrlőkőtöredék. A kivitelező az érintett területet lezárta, a továbbiakban nem bolygatja.

ZSOLDOS ATTILA

276. Kunszentmiklós határa

(Bács-Kiskun megye) B, V, Sza, Ge, A, Á, Kö, Kk, Kú

A Nabucco gázvezeték Csongrád és Bács-Kiskun megyét érintő nyomvonalszakaszára készítenő örökségvédelmi hatástanulmányhoz kapcsolódó terepbejárásokat 2009. december 7. és 2010. május 25. között végeztük. A beruházás a két megye területén áthaladva összesen 23 település közigazgatási területén valósul majd meg, a tervezett 177 km hosszú nyomvonal mindkét oldalát 100-100 m szélességben vizsgáltuk. A terepi felderítés időpontjában a külterületi szakasz meghatározó részét (kb. 21%-át) már sűrű vetés borította, nagyjából hasonló arányban (kb. 19%) fordult elő erdő, rét, legelő, ill. gazzal fedett terület, melyeken szintén nem lehetett terepi kutatást végezni. Összességében a külterületi szakasznak mindössze 60%-a bizonyult terepbejárásra alkalmasnak.

A Kunszentmiklós külterületén végzett munka során 11 új lelőhelyet találtunk: *Sztakó-tanya* (KÖH 74565); *Hegedűs-tanya* (74567); *Szabad-rétmellék I. és II.* (74569, 74571); *Harmincas-csatorna* (74573); *Kiskunsági Tsz II.* (74575); *Fehérszék I. és II.* (74577, 74579); *Szemételep* (74581); *Egyetértés Tsz I. és II.* (74583, 74585). A terepbejárás során őskori, bronzkori, vaskori, szarmata, gepida, avar, Árpád-kori, középkori, késő középkori, kora újkori és újkori leletek kerültek elő.

Munkatársak: Bóka Gergely régész; Fodor Péter, Kiss László Levente, Szabó Gergő technikusok.

ZSOLDOS ATTILA

277. Lábod határa

(Somogy megye) B, Ró, Kö

Nagyatád környékén szennyvízvezeték kiépítését tervezték, ennek kapcsán 2010. júliusban hatástanulmány készítése céljából terepbejárásokat végeztünk. Csak a terület egy része volt bejárható, az erdős, ill. kaszálóként, legelőként használt területeken kívül a gabonával fedett területek sem voltak vizsgálhatók. A kukoricával és napraforgóval fedett területeken a termény helyenként már magasra nőtt, a megfigyelési körülmények messze nem voltak tökéletesek. Kevés helyen volt tárcsázott terület, ezek viszonylag jól láthatóak voltak. Jelentősebb területeket jártunk be Nagyatád és Bakháza, Háromfa, ill. Nagyatád és Ötvöskőny között. Ötvöskőny és Kutas között csak a területek kisebb része, Nagyatád és Lábod között csak két kis szakasz volt régészetileg vizsgálható. Lábodtól D-re a Lábodi-Rinyáig viszonylag jól bejárható volt, ezután gyakorlatilag nem volt bejárható rész. A terepbejárás során négy ismert lelőhely területét pontosítottuk és 3 új lelőhelyet találtunk.

Lábodtól D-re az út Ny-i oldalán közepes nagyságú napraforgóban, viszonylag jó észlelési körülmények között két ismert lelőhely területét módosítottuk: *Kápolna-dűlő* (KÖH 67107), *Malmi-rétek* (67109). A korábban ismert középkori telepnyomokon kívül az elsőnél római, a másodiknál urnamezős és badeni kerámiát is találtunk.

Munkatársak: Gál Zoltán, Nyári Zsolt, Cserép Tamás.

MOLNÁR ISTVÁN

278. Lápafő, Temető

(KÖH 52091)

(Tolna megye) Kö

2010. március 23-án Takács Melinda dombóvári régész-hallgató jelentette, hogy a Lápafői temető Ny-i szélén megbolygatták a középkori templom falait. A sírásók elmondása szerint 25–30 cm mélyen falba akadtak, amelyet a sír mélységéig kiszedtek. A fal állítólag É-i irányban folytatódott. Helyszínelésünk során a sírtól Ny-ra fekvő füves, lejtős területen a fű között sok helyütt figyeltünk meg apró építési törmeléket, téglá-, kő- és habarcsmorszalékokot. Feltehető, hogy a megbolygatott É–D irányú

fal a templom K-i végéhez tartozott. Takács Melinda a kiszedett törmelékből néhány ép téglát és tetőcserepet, valamint egy faragott mészkő oszlopfőtöredéket mentett meg, amelyeket a szekszárdi múzeumba szállítottunk.

K. NÉMETH ANDRÁS – ÓDOR JÁNOS GÁBOR

279. Lázi határa

(Győr-Moson-Sopron megye) Ó, Ró, Á

2009 decembere és 2010 májusa között kiterjedt terepbejárásokat folytattunk a Nabucco gázvezeték dunántúli és Pest megyét érintő szakaszán, összesen 205 km hosszúságban, a nyomvonal 100-100 m-es szélességében. A téli idényben végzett terepbejárás során általában jó megfigyelési viszonyok között tudtunk vizsgálni, összesen 184 régészeti lelőhelyet azonosítottunk.

Lázi határának D-i részén a Kender-földön nyilván tartott, intenzív lelőhely-együttes környékét vizsgáltuk meg. Ezenkívül még három új lelőhely került elő a falutól DNy-ra: *Kender-föld II.*, *Páskum II.*, *Nagylegelő* (KÖH 74223, 74225, 74277).

REMÉNYI LÁSZLÓ – STIBRÁNYI MÁTÉ

280. Levél, Tízholdasok

(KÖH 74397)

(Győr-Moson-Sopron megye) U, A, Á

2009 decembere és 2010 májusa között kiterjedt terepbejárásokat folytattunk a Nabucco gázvezeték dunántúli és Pest megyét érintő szakaszán, összesen 205 km hosszúságban, a nyomvonal 100-100 m-es szélességében. A téli idényben végzett terepbejárás során általában jó megfigyelési viszonyok között tudtunk vizsgálni, összesen 184 régészeti lelőhelyet azonosítottunk.

Levél határában 13 lelőhelyet vizsgáltunk, ebből egy helyszínen korábban nem volt ismert lelőhely; most nagy kiterjedésű, intenzív lelőhelyet lokalizáltunk, több korszak leletanyagával.

REMÉNYI LÁSZLÓ – STIBRÁNYI MÁTÉ

281. Lébény határa

(Győr-Moson-Sopron megye) Ó, Á

2009 decembere és 2010 májusa között kiterjedt terepbejárásokat folytattunk a Nabucco gázvezeték dunántúli és Pest megyét érintő szakaszán, összesen 205 km hosszúságban, a nyomvonal 100-100 m-es szélességében. A téli idényben végzett terepbejárás során általában jó megfigyelési viszonyok között tudtunk vizsgálni, összesen 184 régészeti lelőhelyet azonosítottunk.

Lébény É-i határában nyolc lelőhelyet keresztezett a nyomvonal; köztük a *Bille-dombot* (KÖH 24343), ahol a domb DK-i, még nem elbontott részén halad keresztül. Öt lelőhelyet itt is újonnan sikerült lokalizálnunk: *Köleszi-dűlő I-III.*, *Gyopáros-dűlő I-II.* (KÖH 74379, 74383, 74385, 74387, 74389).

REMÉNYI LÁSZLÓ – STIBRÁNYI MÁTÉ

282. Létavértes, Első-forduló

(KÖH 62604)

(Hajdú-Bihar megye) B, Szk

A MOL gázvezeték tervezett nyomvonala és védőövezete érintette a lelőhelyet, melyen a Hajdú-Bihar Megyei Múzeumok Igazgatósága régészeti megelőző feltárást végzett.

A terület a Nyírség és az Érmellék találkozásának vonalán terül el, amely a Nyírség D-i részéhez, a Ligetalja legdélebbi részéhez tartozik. Talajgenetikai szempontból a kutatott területen humuszos és csernozjom jellegű homok található, megszakítva réti talajokkal. A lelőhely a székelyhídi országút D-i oldalán lévő széles, É-D irányú háton található. A megelőző feltárást két ütemben, 2009. november 24. és december 11., valamint 2010. március 22. és április 2. között végeztük el. Összesen 3510 m²-t humuszoltunk le, nagyjából 6 m szélességben és 500 m hosszan. Az 1 m-t is meghaladó humusztakaró eltávolítása után 131 objektumot tártunk fel és dokumentáltunk, melyekhez 134 stratigráfiai egységet rendeltünk.

A feltárt objektumok közül számos természeti jelenségnek bizonyult. A területen a legkorábban a *kora bronzkorban* (*Makó-kultúra*) telepedtek meg, amit néhány igen gazdag kerámia és állatcsont leletanyagú gödör jelzett. Egyikükben a gödör aljába helyezett, de a ránehezdedő föld nyomásától összeroppant edények és azok ételtartalma (kisebb szárnyas csontok), valamint a melléjük helyezett húsokhoz tartozó csontok is jól elkülöníthetők voltak egymástól. Az edénykupaconként külön-külön felszedett, viszonylag nagyméretű edénytöredékekből szinte bizonyosan összeállíthatóak lesznek a kultikus célból a gödörbe helyezett edények.

Néhány *középső vaskori* (Kr. e. 7-6. századi, *feltehetőleg szkíta*) objektum – gödrök és egy szabadtéri kemence – olyan magasan feküdtek, hogy a mélyszántás megsemmisítette őket, csak az objektumok alsó 10-20 cm-nyi részét sikerült megmentenünk. A szabadon álló kemence épített boltozatának indítása és vörösre átégett platnija jól dokumentálható volt. A jobb hőtartás végett a platni alá két rétegben kerámiatöredékeket terítettek szét, amelyek a restaurálás során reményeink szerint szintén ép, vagy majdnem ép edényekké egészíthetők majd ki. A két települési horizont között egy jó 1 m vastag feltöltési réteget figyeltünk meg, amelyet a terület több, mélyebben fekvő részén is sikerült szondával vagy kutatóárokcal megtalálnunk. A planírozási réteg érezhetően megmozgatott földből állt, ami rendkívüli mértékben tele volt állatjáratokkal és csak elszórtan, egymástól horizontálisan és vertikálisan is igen távoli pontjairól került elő elenyésző mennyiségű kerámiatöredék (főleg kora bronzkori, de volt kevés vaskori is) vagy állatcsont. A feltételezést a közeli Kokad, Tag-birtok lelőhelyen észlelt hasonló megfigyelés is alátámasztja. Egy igen ritkás elrendezésű, meglehetősen szerény leletanyagú település néhány objektumát sikerült tehát felfedni a kutatással, de lakóépületeket nem találtunk.